

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
دفتر امور اقتصادی

مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان یزد

گزارش نظارت بر اجرای برنامه الگوی کشت ملی محصولات کشاورزی
(استان یزد)

سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲

تهیه و تدوین:

دکتر علیرضا نکویی، دکتر محمد اکرامی، دکتر محمدرضا وظیفه شناس، دکتر بیتا مروج الاحکامی، دکتر عباس پورمیدانی و دکتر علیرضا توکلی

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

دفتر امور اقتصادی

مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان یزد

شناسنامه گزارش

عنوان: گزارش نظارت بر اجرای برنامه الگوی کشت ملی محصولات کشاورزی (استان یزد) سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲

تهیه و تدوین: دکتر علیرضا نیکویی، دکتر محمد اکرامی، دکتر محمدرضا وظیفه شناس، دکتر بیتا مروج الاحکامی، دکتر عباس پورمیدانی و دکتر علیرضا توکلی

همکاران اصلی: سید علیرضا اسمعیل زاده حسینی، محمدعلی حاتمی زاده، محمدرضا وظیفه شناس، محمد اکرامی، بیتا مروج الاحکامی، محمدرضا کوثری، مرتضی بیطرف ثانی، عباس حاجی حسینی، یداله جوادپور، رزا قوچانی، حسین رستگار، محمد مهدی شطرنجی، رمضانعلی اسپرس، سید عباس آتشی، حمید حمزه، لیلا نورمحمدی، محمدرضا فلاطونی.

نظارت و مشاوره: محمد قدیری ایبانه

تهیه و تنظیم: دفتر امور اقتصادی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

ویراستار فنی: عباس پورمیدانی

ناشر: سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

محل اجرا: استان یزد

شمارگان (تیراژ): محدود

تاریخ شروع: ۱۴۰۱ به مدت یک سال و ۴ ماه

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۲

شماره ثبت:

تاریخ ثبت:

نشانی: تهران، بزرگراه شهید چمران، خیابان یمن، باغ کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

تلفن: ۲۲۴۰۲۳۰۰

فهرست مطالب

چکیده.....	۲
مقدمه.....	۳
معرفی استان یزد.....	۴
سیمای کشاورزی و منابع طبیعی استان.....	۴
مزیت ها و قابلیت های اساسی.....	۱۱
پتانسیل های بخش کشاورزی.....	۱۲
فرصت های سرمایه گذاری.....	۱۳
تعریف الگوی کشت.....	۱۴
اهداف و رویکردهای برنامه در استان یزد.....	۱۴
ارزیابی اجرای الگوی کشت.....	۱۵
برنامه های آموزشی و ترویجی اجرا شده در استان یزد.....	۲۰
مسائل و مشکلات اجرای برنامه در استان یزد.....	۲۲
توصیه های فنی ارائه شده.....	۲۲
جمع بندی و نتیجه گیری.....	۲۴
منابع.....	۲۶

فهرست جداول

- جدول ۱- مساحت اراضی، تولیدات و شاخص‌های بخشهای کشاورزی استان یزد ۷
- جدول ۲- سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان یزد ۱۶
- جدول ۳- وضعیت و سطح اجرای سیستم‌های آبیاری نوین در استان یزد ۱۷
- جدول ۴- مقادیر کودهای مصرفی در برنامه و میزان تحقق آن در استان یزد ۱۸
- جدول ۶- درجه مکانیزاسیون کشاورزی ۱۹
- جدول ۷- وضعیت احداث گلخانه در برنامه و میزان تحقق آن در استان یزد ۱۹
- جدول ۸- حجم آب مصرفی بخش کشاورزی ۱۹
- جدول ۱۰- تسطیح و یکپارچه‌سازی اراضی ۱۹
- جدول ۱۱- ضریب نفوذ بذر گواهی شده ۲۰
- جدول ۱۲- فعالیت‌های آموزشی- ترویجی ۲۰
- جدول ۱۳- فعالیت‌های رسانه‌ای جمعی و انفرادی ۲۱
- جدول ۱۴- شاخص‌ها و درصد تحقق واقعی برنامه ابلاغی ۲۵

فهرست شکل ها

شکل ۱- شهرستان های استان یزد براساس تقسیمات سیاسی ۴

چکیده

هدف از نظارت بر برنامه الگوی کشت پایش، ارزیابی، اصلاح و به‌هنگام‌سازی انتظارات پیش‌بینی شده و نتایج به دست آمده و ارائه بازخورد به عوامل تدوین کننده و اجرایی برنامه، به منظور برطرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت آن و نظارت مستمر بر اجرای مناسب برنامه در راستای رویکردهای تعیین شده است. به منظور جمع‌بندی و تعیین میزان دست‌یابی به اهداف اصلی برنامه الگوی کشت در استان یزد در سال زراعی ۱۴۰۲-۱۴۰۱، از شاخص ضریب تحقق استفاده گردید. به‌طوری که در صورت تحقق هر یک از برنامه‌های ابلاغی بین ۹۰-۱۱۰ درصد ضریب تحقق یک، تحقق ۸۰ تا ۱۲۰ درصد ضریب تحقق $\frac{8}{10}$ ، ۷۰ تا ۱۳۰ درصد ضریب تحقق $\frac{6}{10}$ و در صورت تحقق کمتر از ۳۰ درصد برنامه ابلاغی، ضریب تحقق $\frac{2}{10}$ - تعلق گرفت. میزان تحقق برنامه در استان یزد در خصوص سطح زیرکشت محصولات مهم ۹۵ درصد، میزان تحقق برنامه در خصوص عملکرد محصولات ۱۲۰ درصد و در خصوص تولید محصولات مهم این میزان ۹۲ درصد، میانگین درصد تحقق شاخص‌های مختلف ۸۲ درصد بود که با توجه به سال اول اجرای الگوی کشت می‌تواند میانگین قابل قبولی باشد.

کلمات کلیدی: الگوی کشت، امنیت غذایی، پایداری منابع.

مقدمه

برنامه‌ی الگوی کشت ملی با هدف ارتقای امنیت غذایی کشور، حفاظت از منابع پایه سرزمینی، ارتقاء اشتغال و درآمد کشاورزان و با توجه ویژه به محدودیت منابع آب و خاک، تغییرات مولفه‌های اقلیمی، بروز خشکسالی‌های مستمر و با لحاظ نمودن توان سرزمینی، ملاحظات علمی و ظرفیت‌های اکولوژیکی کشور تدوین شده است. این برنامه مجموعه‌ای از سیاست‌ها، راهبردها و اقدامات عملی در سطح ملی و منطقه‌ای را شامل شده و به خلاءهای قانونی، حقوقی، دانشی و عوامل فنی، اجرایی، مالی، سیاستی و نرم‌افزاری موثر بر تولید پایدار محصولات کشاورزی تکیه دارد. در این برنامه تلاش می‌شود با ارتقای شاخص بهره‌وری، تولید بهبود یابد.

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی علاوه بر مسئولیت تدوین، براساس ابلاغیه شماره ۲۵۸۱۰/۰۲۰ مورخ ۱۴۰۱/۷/۲۶ وزیر محترم جهاد کشاورزی، عهده‌دار نظارت و پایش برنامه الگوی کشت ملی نیز می‌باشد که دستورالعمل نظارتی مربوطه طی نامه شماره ۳۱۵۶۷/۲۰۰ در تاریخ ۱۴۰۱/۱۱/۳۰ ابلاغ گردید. هدف از نظارت بر برنامه الگوی کشت پایش، ارزیابی، اصلاح و به‌هنگام‌سازی انتظارات پیش‌بینی شده و نتایج به دست آمده و ارائه بازخورد به عوامل تدوین کننده و اجرایی برنامه، به منظور برطرف نمودن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت آن و نظارت مستمر بر اجرای مناسب برنامه در راستای رویکردهای تعیین شده است.

براساس دستورالعمل ابلاغی، دبیرخانه متمرکز نظارتی در ستاد سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با هدف ارزیابی برنامه ملی تدوین شده، تشکیل و هدایت گروه‌های راهبر ملی و پایش مستمر و گزارش‌گیری مدیریتی تشکیل گردید. همچنین کارگروه استانی نظارت بر اجرای الگوی کشت با مسئولیت رئیس مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی هر استان و با حضور معاونین و مدیران سازمان جهاد کشاورزی استان‌ها، نمایندگان صنف کشاورزی، نماینده سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی و ... با هدف ارزیابی برنامه ساختاری درون استانی الگوی کشت، احصاء چالش‌ها، مشکلات و موانع فنی، آموزشی، ترویجی و اجرایی در هر استان و و نیز گروه نظارتی جهت نظارت میدانی بر برنامه الگوی کشت تشکیل گردیدند. جهت ارزیابی برنامه در سطح اجرایی (میدانی) از شاخص‌های کمی و قابل اندازه‌گیری در قالب جداول ۱۲ گانه استفاده گردید. در این گزارش ابتدا خلاصه‌ای از وضعیت اجرای الگوی کشت استان‌های مختلف کشور براساس اطلاعات دریافتی از

کارگروه‌های استانی ارائه و سپس وضعیت استان‌ها از نظر میزان دستیابی به اهداف برنامه در سال اول اجرای آن با یکدیگر مقایسه می‌گردند.

معرفی استان یزد

سیمای کشاورزی و منابع طبیعی استان

استان یزد با وسعتی معادل ۷۴۵۱۳ کیلومتر مربع، متوسط بارندگی سالیانه ۸۷ میلیمتر و اقلیمی خشک و شکننده در حاشیه فلات مرکزی ایران قرار دارد. براساس آخرین سرشماری جمعیت استان بالغ بر ۱.۱۳۸۰۰۰ نفر می‌باشد که ۸۵ درصد آن در مناطق شهری و ۱۵ درصد آن در مناطق روستایی سکنی گزیده‌اند. از نظر تقسیمات سیاسی، این استان دارای ۱۱ شهرستان، ۲۱ شهر، ۲۱ بخش و ۴۵ دهستان می‌باشد.

شکل ۱- شهرستان‌های استان یزد براساس تقسیمات سیاسی

اطلاعات موجود گویای فعالیت ۵۴ هزار نفر از جمعیت ساکن استان در بخش کشاورزی است که با همت والای آنها استان یزد علیرغم روبرو بودن با تنگناها و محدودیت‌های اقلیمی به ویژه فقر منابع آبی نه تنها بالاترین بهره‌وری را در اختیار دارد بلکه در بسیاری از عرصه‌های تولید محصولات کشاورزی و پروتئینی از متوسط عملکرد بیشتری از میانگین کشوری برخوردار بوده و رتبه‌های برتر و ممتازی را در سطح ملی به خود اختصاص داده است.

این بخش با دارا بودن ۱۵ درصد شاغلین، ۱۱ درصد از تولید ناخالص داخلی استان (GDP) را به خود اختصاص داده است. سطح کل اراضی زیر کشت استان در سال زراعی (۱۴۰۱ - ۱۴۰۰) معادل ۱۲۷۰۰۰ هکتار بوده است که از این مقدار ۲۵ درصد را محصولات زراعی و ۷۳.۳ درصد را محصولات باغی و ۱.۷ درصد را سطوح گلخانه ای تشکیل داده اند. در مجموع حدود ۱ درصد از کل سطح زیر کشت آبی کشور در این استان واقع شده است. این در حالی است که سهم تولیدات استان از کشور بالغ بر ۱.۳ درصد می باشد. بهره برداران سخت کوش این دیار در سال ۱۴۰۱ بالغ بر ۱.۹۱۴ میلیون تن (تولیدات باغی ۳۱۶ هزار تن، تولیدات زراعی ۵۹۰ هزار تن، تولیدات دامی ۳۹۸ هزار تن و تولیدات گلخانه ای ۶۱۰ هزار تن) از انواع محصولات کشاورزی به ارزشی بالغ بر ۳۷۰۰۰۰ میلیارد ریال را تولید و به بازار مصرف ارسال نموده اند. هم اکنون این استان ۱۹ درصد سهم تولید محصولات گلخانه ای کشور، ۲.۷ درصد از تولیدات دامی و بالغ بر ۱.۲ درصد از تولیدات باغبانی کشور را به خود اختصاص داده است.

سرانه تولید استان از سرانه تولید کشور در اکثر فعالیت ها بیشتر می باشد که این خود نشان از روحیه سخت کوشی و همچنین بهره روری مناسب از زمین و آب توسط کشاورزان این خطه می باشد. علی رغم شرائط طبیعی نامساعد حاکم بر استان (خصوصاً بروز خشکسالی های اخیر) با برنامه ریزی های صورت گرفته و تلاش بی وقفه تولید کنندگان در زمینه های مختلف کشاورزی و دامپروری با تکیه بر آب مجازی، توجه به کشتهای گلخانه ای، مدیریت بهینه مصرف آب، موفقیت های شایانی حاصل گردیده و استان در این عرصه نیز جایگاه ویژه ای را به خود اختصاص داده است. نکته حائز اهمیت اینکه: بخش دام، طیور و گلخانه، فقط با ۵.۵ درصد آب در اختیار ۵۲ درصد تولیدات بخش کشاورزی استان را تحقق بخشیده است.

هم اکنون حدود ۵۰ درصد از گوشت طیور، شیر تولیدی و تخم مرغ تولیدی استان مازاد بر مصرف بوده و به بازارهای خارج از استان عرضه می شود. این در حالی است که در بخش تولیدات دامی رویکرد استان مبتنی بر ورود آب مجازی بوده است. همچنین زیر بخش زراعت و باغبانی از ظرفیت های صادراتی بالغ بر ۷۰ درصد روناس، ۶۵ درصد پسته، ۲۵ درصد زعفران، ۶۰ درصد محصولات سبزی و صیفی گلخانه ای و ۷۰ درصد انواع گل برخوردار می باشد. همچنین در تولید محصولات گلخانه ای استان با سطحی معادل ۲۱۰۰ هکتار زمینه تولید ۶۱۰۰۰۰ تن محصولات

گلخانه ای را فراهم نموده است. وبا داشتن سهم ۱۹ درصدی از تولیدات کشور رتبه دوم تولید را در این بخش به خود اختصاص داده است

از دیگر قابلیت های این بخش میتوان از: وجود زیر ساخت های مناسب مجتمع های دام و طیور و گلخانه و صنایع تبدیلی و تکمیلی نام برد. صنایع تبدیلی و تکمیلی به عنوان حلقه نهایی در تکمیل زنجیره ی تولید محصولات و فرآورده های کشاورزی نقش حیاتی ایفا نموده و توسعه پایدار بخش کشاورزی هر کشور در گرو توجه همزمان و متناسب به حلقه های پسین و پیشین تولیدات بخش می باشد. در این بخش تاکنون با احداث و بهره برداری از ۴۸۳ واحد صنایع تبدیلی و تکمیلی با اشتغالتابی ۹۱۹۰ نفر و سرمایه گذاری ۳۴۰۳۲ میلیارد ریال، ظرفیت تولیدات سالیانه این واحدها به ۱۷۲۹ هزارتن افزایش وزمینة جذب بالغ بر ۲۴۱۶ هزار تن از انواع محصولات کشاورزی فراهم شده است.

جدول ۱- مساحت اراضی، تولیدات و شاخص های بخش های کشاورزی استان یزد (۱۴۰۲)

ردیف	عنوان فعالیت استان یزد		حجم کل کار	
			مقدار	واحد
۱	مساحت اراضی	زراعی	۳۲۱۱۶	هکتار
			۰	
		باغی	۸۱۲۱۹	
			۱۵۶	
		آیش		
۲	تولیدات بخش کشاورزی	زراعی		۵۸۹۳۵۰
		باغی		۲۹۶۷۳۷
		دامی		۴۰۱۰۰۰
		آبزیان		۱۵۱۲
		سرانه مصرف انرژی به تولیدات کشاورزی	گاز	□
			گازوئیل	□
			برق	□
۵	زراعی	گندم	۴۳۴۵۷	تن
		جو	۱۰۴۷۳	
		ذرت دانه ای	۸۸۱۷	
		یونجه	۴۵۳۶۸	
			□	
	باغی	زردآلو و قیسی	۵۱۴۳۹	
		انار	۱۲۴۷۹۶	
		پسته	۴۳۳۹۷	
		بادام	۵۴۶۷	
		گردو	۷۱۷	
		زعفران	۳	

	۱۰۷۸۵	خرما	آبزیان	
	۶۱۵	تولید ماهی قزل آلالی رنگین کمان		
	۳۸۹	تولید کپور ماهیان		
	۴۷۸	تولید ماهی تیلاپیا		
	۳۰	تولید ماهی خاویاری		
	□			
	۱۹۴۶۵	مقدار تولید گوشت قرمز	دامی	
	۲۸۳۸۷۳.۸	مقدار تولید شیر		
	۶۰۷۲۳	مقدار تولید گوشت طیور		
	۳۶۶۲۰	مقدار تولید تخم طیور		
	۳۸۰	مقدار تولید عسل		
هکتار	۲۱۱۶	مساحت	تولیدات گلخانه ای	۶
	سبزی وصیفی	نام محصولات شاخص		
مورد	۳۶۰۰	تعداد واحد		
تن	۵۹۰۳۶۰	میزان تولیدات		
واحد	۳۶۰۰	تعداد واحد به بهره برداری رسیده		
قطعه	۱۱۱۷۵۹۰۰	مرغ گوشتی	ظرفیت طیور	۷
مترمربع	-			
قطعه	۱۸۷۳۰۰	مرغ مادر گوشتی		
مترمربع	-			
قطعه	۲۲۰۷۱۰۰	مرغ تخم گذار		
مترمربع	-			
قطعه	۹۰۵۰۰۰	پولت تخم گذار		
مترمربع	-			
مترمربع	۳۳۵۶۰۰	مزارع پرورش ماهی سرد آبی	ظرفیت آبی پروری	۸
	۵۱۵۸۰۰	مزارع پرورش ماهی گرم آبی		

	۲۵۷۰۰	مزارع پرورش ماهیان زینتی			
فقره	۴۳۸	تعداد پروانه بهره برداری صادرشده		وضعیت صنایع تبدیلی	۹
میلیون ریال	۳۴۰۳۲۰۰۰	سرمایه ثابت			
نفر	۹۱۹۰	اشتغال			
هزار تن	۱۷۲۹	ظرفیت اسمی			
هزار تن	۲۴۱۶	جذب مواد خام			
رتبه	۱	رناس	نام محصولات شاخص	رتبه های استان در کل کشور	۱۴
	۱	گوجه فرنگی گلخانه ای			
	۲	فلفل گلخانه ای			
	۲	سبزی و صیفی گلخانه ای			
	۲	محصولات گلخانه ای			
	۳	پسته			
	۳	خیار گلخانه ای			
	۳	زردآلو و قیسی			
	۴	انار			
	۴	بادمجان گلخانه ای			

این استان به رغم محدودیت منابع آبی و خشکی اقلیم به لطف برخورداری از کشاورزان سخت کوش این دیار، دارای جایگاه مناسبی در کشور می باشد، این جایگاه مرهون نگاه آب محور و اقتصادی در فعالیتهای این بخش است. این جایگاه ها عبارتند از: جایگاه نخست پرورش اسب، پرورش بلدرچین، کبک، تولید روناس، بز سانن، پرورش تیلایا؛ جایگاه دوم تولید محصولات گلخانه ای؛ جایگاه سوم تولید پسته، پرورش شتر و زردآلو و قیسی؛ جایگاه چهارم انار؛ جایگاه هفتم زعفران و جایگاه هشتم خرما منابع ارزشمند انسانی، جایگاه مناسب و ویژه استان در تولید برخی از محصولات کشاورزی و دامی، ظرفیت بالای صادراتی برخی از محصولات تولیدی، شرایط خاص اقلیمی، قرار گرفتن استان در چهارراه مواصلاتی کشور، امنیت بالای سرمایه گذاری و ظرفیت های گردشگری طبیعی از مهمترین قابلیت های و مزیت های اساسی این بخش می باشد. که می توان با بهره گیری مناسب از این قابلیت ها و استفاده بهینه از ظرفیت ها و پتانسیل های موجود، تولید این بخش را به چند برابر وضع فعلی در یک برنامه بلندمدت افزایش داد.

بخش کشاورزی به سبب ارزآوری و اشتغالزایی مستقیم و غیرمستقیم به عنوان یکی از بخش های اقتصادی، نقش مؤثری در توسعه اقتصادی استان دارد. سوای این، کشاورزی توأم با دامداری و صنایع تبدیلی در این پهن دشت کویری منافع دیگری را در بر دارد که حفظ و پایداری روستاها و زیستگاه های انسانی، جلوگیری از تشدید روند مهاجرت و در نتیجه حاشیه نشینی شهرها، کاهش نرخ بیکاری و جلوگیری از گسترش کویر و بالاخره تأمین امنیت عمومی جامعه و تولید بخشی از کالری و پروتئین مورد نیاز مردم و حتی در بسیاری از موارد پاسخگویی به نیاز بازار داخلی از اهم آن ها محسوب می شوند.

سازمان جهاد کشاورزی استان همسو با برنامه های تحولی دولت محترم در حوزه کشاورزی و در راستای برنامه تحولی و اقتصاد دانش بنیان (برنامه تحولی یزد نوین) چشم اندازی مناسب را برای توسعه این بخش ترسیم نموده است که از مهمترین رویکردهای آتی بخش کشاورزی استان می توان از برنامه ریزی برای تولید بذور و نهال های اصلاح شده، توسعه شهرک های و واحدهای مدرن گلخانه ای، توسعه زنجیره پرورش شتر، توسعه زنجیره پرورش تیلایا، توسعه گردشگری کشاورزی، ایجاد پایانه صادراتی محصولات کشاورزی، تولید علوفه در گلخانه، استفاده حداکثری از آب مجازی در حوزه تولیدات دامی. توسعه فعالیت های حوزه دام و طیور بویژه سایر ماکیان با توجه به ظرفیت خوب

صادراتی، توسعه کشت گیاهان دارویی با تاکید بر فعالیت‌های دانش بنیان نام برد که با تحقق برنامه های تدوین شده و برنامه‌ریزی صورت گرفته، به اهداف ذیل دست یابد.

- ۱- تبدیل استان به مرکز اصلی صادرات محصولات کشاورزی مرکز و جنوب شرق کشور
- ۲- جایگاه نخست تولید تیلاپیا در کشور (قطب اصلی کشور) و مرکز بسط دانش فنی آن
- ۳- یکی از قطب‌های اصلی تولید بذور، نشا و نهال اصلاح شده در کشور
- ۴- پیشتاز در احداث شهرک‌های گلخانه ای مدرن
- ۵- پیشگام در تولید و صادرات محصولات اصلی و فرآوری شده شتر با ایجاد زنجیره کامل پرورش شتر
- ۶- تبدیل استان یزد به یکی از قطب‌های گردشگری کشاورزی کشور
- ۷- پیشتاز در تولید محصولات علوفه ای در گلخانه

مزیت ها و قابلیت های اساسی

- ✓ منابع ارزشمند انسانی (دانش بومی، افراد متخصص، تجربه دیرینه، سختکوشی)، تنوع طبیعی و ژنتیکی
- ✓ جایگاه مناسب و ویژه استان در تولید برخی از محصولات کشاورزی و دامی (گلخانه، پسته، زردآلو، روناس، انار، بلدرچین، اسب اصیل و...) و تجربه کشت محصولات با ارزش افزوده بالا در استان از جمله پسته و ...
- ✓ ظرفیت بالای صادراتی برخی از محصولات تولیدی کشاورزی استان
- ✓ شرایط خاص اقلیمی (خشکی هوا، رطوبت پایین) جهت انبارداری و ذخیره سازی نهاده‌های کشاورزی
- ✓ قرار گرفتن استان در چهار راه مواصلاتی کشور و سهولت دسترسی به بازارهای هدف
- ✓ امنیت بالای سرمایه گذاری در استان

وجود تشکل های دانش بنیان کشاورزی در سطح استان

- ✓ ظرفیت‌های گردشگری طبیعی
- ✓ شرایط مساعد استان برای پرورش ماهیان آبشور از جمله تیلاپیا
- ✓ تأثیر بالقوه کشاورزی در حفظ و بقای زیستی استان

- ✓ پیشرو بودن استان در تأمین زیرساخت‌های مجتمع‌ها و شهرک‌های کشاورزی در سطح کشور
- ✓ وجود منابع سرشار انرژی خورشیدی
- ✓ استقرار مراکز تحقیقاتی ویژه کشاورزی در استان (مرکز ملی تحقیقات شوری، مرکز ملی تحقیقات آبریان آب‌های شور)

پتانسیل‌های بخش کشاورزی

- ✓ نیروی انسانی متخصص و سختکوش (بیش از ۷۶۰۰۰ بهره‌بردار و ۳۰۰۰ فارغ‌التحصیل کشاورزی)
- ✓ ایجاد زیرساخت‌های مناسب در بیش از ۵۴ مجتمع دامپروری و آبرزی پروری با ظرفیت ۱۴۰۰۰۰ واحد دامی و قابلیت استقرار ۳۷۰۰۰ واحد تولیدی
- ✓ احداث ۵ مجتمع گلخانه‌ای و ۶ مجتمع در حال ساخت به مساحت ۴۶۵ هکتار با قابلیت استقرار ۸۶۵ واحد تولیدی
- ✓ وجود ۲۰۵۰ هکتار سطح زیر کشت گلخانه و ظرفیت توسعه کمی و کیفی محصولات گلخانه‌ای
- ✓ ۶۷۲ واحد مرغداری گوشتی به ظرفیت ۱۱ میلیون قطعه در هردوره و جوجه ریزی ۳۴ میلیون قطعه در سال ۱۴۰۰ با قابلیت افزایش دوره‌های پرورش (از ۵/۲ دوره فعلی به ۵ دوره)
- ✓ وجود ۴۱ واحد مرغداری تخمگذار به ظرفیت ۲۸۵۰۰۰۰ قطعه (با تولید سالانه ۳۵۰۰۰ تن تخم مرغ)
- ✓ وجود ۱۰۰ واحد پرورش سایر ماکیان (۱۹ واحد بلدرچین به ظرفیت ۲۲۰۰۰۰۰ قطعه - ۴ واحد کبک به ظرفیت ۱۵۷۰۰۰ قطعه - ۳۸ واحد شتر مرغ به ظرفیت ۸۳۰۰ قطعه - ۲۹ واحد بوقلمون به ظرفیت ۱۴۵۰۰۰ قطعه)
- ✓ وجود ۱۴۱۸ واحد صنعتی و نیمه صنعتی پرورش گاو شیری و ۲۶۲ واحد گوساله
- ✓ ایجاد زمینه مناسب به منظور احداث واحدهای صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی بطوریکه تاکنون ۴۳۵ پروانه بهره‌برداری و صدور ۱۰۴۵ جواز تاسیس در این بخش صادر گردیده
- ✓ وجود شبکه گسترده تعاونیها و تشکلهای بخش کشاورزی در اقصی نقاط استان
- ✓ وجود مجهزترین کشتارگاه صنعتی کشور با ظرفیت ۲۲۲۰۰ تن در شهرستان مهریز،

✓ قطب تولید و مجتمع کارگاهی محصولات کنجدی کشور و.....

فرصت های سرمایه گذاری

- تولید نشا پیوندی سبزی و صیفی و محصولات گلخانه ای و گیاهان دارویی
- ایجاد و تکمیل زنجیره های تولید شیر خام، گوشت مرغ، تخم مرغ، سایر ماکیان، پسته، محصولات گلخانه ای، گیاهان دارویی و زعفران، بوقلمون
- تولید و فرآوری ماهی تیلاپیا (تکثیر، پرورش و فرآوری) و ایجاد زنجیره تولید و فرآوری ماهی تیلاپیا
- زنجیره پرورش شتر
- درجه بندی، بسته بندی و فرآوری پسته، انار، آلوئه ورا، زعفران، سبزیجات، زیتون و گیاهان دارویی و معطر
- سورت و بسته بندی محصولات گلخانه ای
- تولید نهال، بذور و بذر هیبریدی سبزی و صیفی
- ایجاد و توسعه واحدهای فرآوری، قطعه بندی، بسته بندی و نگهداری انواع محصولات تولیدی دام، طیور و آبزیان و روش های نوین
- ایجاد و توسعه مزارع پرورش گوسفند و بز پر بازده با ایجاد ترکیبهای ژنتیکی جدید
- ایجاد واحدهای پرورش کبک، پرورش و تکثیر پرندگان زینتی، مراکز پرورش اسب، پرورش شتر، پرورش گله های خالص نژادهای دو منظوره
- پشتیبانی و لجستیک محصولات بخش کشاورزی (پایانه صادراتی، انبار ذخائر استراتژیک، شبکه حمل و نقل و چارتر پروازی، سردخانه
- ایجاد بازارهای مجازی و استارت آپ ها
- اصلاح و راه اندازی واحدهای گردشگری کشاورزی در زیر فعالیت های مرتبط با کشاورزی (دامپروری، زراعی، باغی، آبی، پروری، اسب و ...)

تعریف الگوی کشت

الگوی کشت عبارتست از تدوین و اجرای نظام کشت محصولات کشاورزی (زراعی و باغی) مبتنی بر شرایط اقلیمی، بهره‌برداری بهینه از آب، خاک و گیاه متناسب با ظرفیت‌ها و مزیت اقتصادی کشور با رعایت کلیه مسائل علمی، فنی، مدیریتی و ملاحظات زیست محیطی در راستای دستیابی به تامین امنیت غذایی پایدار و اقتدار غذایی که باختصار تعیین هدفمند نوع محصول، مکان تولید و مقدار آن در بازه زمانی مشخص بیان میشود. به عبارت دیگر، الگوی کشت برنامه ساختاری و عملیاتی تحقق امنیت غذایی میباشد.

الگوی کشت عبارت است از پاسخ به این سوال که چه کسی، کجا، چه زمانی، چه محصولی کشت کند که منافع جمعی تامین شود.

اهداف و رویکردهای برنامه در استان یزد

اهداف اصلی برنامه الگوی کشت مبتنی بر تعاریف پیش گفته و به شرط توسعه زیرساخت‌های لازم به خصوص زیرساخت اطلاعات آماری مکان محور و توصیفی دقیق واحدهای بهره‌برداری کشاورزی، اجرای کاداستر اراضی، هوشمند سازی و نفوذ فناوری‌های نوین در واحدهای تولیدی، هماهنگی در خصوص زنجیره ارزش محصولات کشاورزی در سطح کشور و استان به شرح زیر می باشد:

(۱) امنیت غذایی با محوریت سلامت محصول، افزایش ضریب خوداتکائی به محصولات تولیدی

(۲) پایداری تولید

(۳) ارتقاء بهره‌وری نهاده‌ها، عملکرد، فرآیندهای داشت، برداشت، نگهداری و فرآوری

(۴) صرفه جوئی ارزی

(۵) ارتقای شاخص‌های اقتصادی و تجاری ملی و بهره‌برداران

تقسیم کار استانی در راستای اجرای برنامه عملیاتی

اجرای الگوی کشت بدون مشارکت همه‌ی ارکان موثر در سطح استان، همچنین هماهنگی‌های بین استانی در سطح کشور و هماهنگی با سیاست‌های ملی الگوی کشت، میسر نخواهد بود لذا در استان یزد برای اجرای مناسب الگوی

کشت با سیاست های ابلاغی در سازمان جهاد کشاورزی، کارگروه اجرایی الگوی کشت تشکیل گردید. اولین اقدام کارگروه هماهنگی بین ادارات مرتبط با الگوی کشت بوده که با برگزاری جلسات متعدد با کارشناسان و مدیران سازمان جهاد کشاورزی استان و سایر ادارات مربوطه در جهت پیشبرد برنامه الگوی کشت اقدامات لازم انجام گرفت. همچنین کارگروه نظارت بر اجرای الگوی کشت در استان با ریاست رئیس مرکز تشکیل و بر اساس دستورالعمل نظارات اقدامات و کار نظارتی را در استان انجام داده شد. بر اساس برنامه ابلاغی الگوی کشت محصولات زراعی استان برای سال زراعی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ جداول اجرای الگوی کشت در استان یزد تکمیل گردید که نتایج این جداول به تفکیک مورد بررسی و تحلیل آماری قرار گرفته است.

ارزیابی اجرای الگوی کشت

جدول ۲ سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات عمده زراعی در استان یزد را در برنامه و میزان تحقق آن در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲ نشان می دهد. همانگونه که مشاهده می شود از ۱۹ محصول مورد نظر ۱۳ محصول در استان کشت شده اند.

جدول ۲ - سطح زیر کشت، عملکرد و تولید محصولات عمده زراعی در برنامه و میزان تحقق آن در استان یزد (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)

نوع محصول	الگوی پایه ۱۴۰۰-۱۴۰۱			سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ (طبق برنامه)			سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)					
	سطح (هکتار)	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)	تولید (تن)	سطح (هکتار)	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)	تولید (تن)	سطح (هکتار)	درصد تحقق	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)	درصد تحقق	تولید (تن)	درصد تحقق
گندم آبی	۹۳۱۰	۳۹۰۰	۳۶۳۰۹	۹۳۰۸	۳۴۰۰	۳۱۶۴۷	۹۳۰۸	۱۰۰	۳۴۰۰	۱۰۰	۳۱۶۴۷.۲	۱۰۰
جو آبی	۲۷۰۰	۳۲۷۰	۸۸۲۹	۳۳۰۰	۳۳۰۰	۱۰۸۹۰	۳۳۰۰	۱۰۰	۳۳۰۰	۱۰۰	۱۰۸۹۰	۱۰۰
یونجه	۳۵۰۰	۱۲۲۳۰	۴۲۸۰۵	۳۱۰۰	۱۳۷۹۵	۴۲۷۶۵	۳۱۰۰	۱۰۰	۱۳۰۰۰	۹۴	۴۰۳۰۰	۹۴
نخود آبی	۶۰	۱۴۵۰	۸۷	۵۹	۱۴۰۰	۸۲.۶	۵۹	۱۰۰	۱۴۰۰	۱۰۰	۸۲.۶	۱۰۰
نخود دیم	۵۰	۳۰۰	۱۵	۵۰	۳۰۰	۱۵	۵۰	۱۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۱۵	۱۰۰
کلزا	۳۵۰	۱۱	۳.۸۵	۲۰۰	۱۸۰۰	۳۶۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۳۰۰	۷۲	۲۶۰	۷۲
ذرت علوفه‌ای	۵۲۳	۷۰۰۰۰	۳۶۶۱۰	۵۰۹	۶۰۰۰۰	۳۰۵۴۰	۵۰۹	۱۰۰	۶۰۰۰۰	۱۰۰	۳۰۵۴۰	۱۰۰
سیب زمینی	۶	۲۰۰۰۰	۱۲۰	۴۸	۲۰۴۱۷	۹۸۰	۱۰	۲۱	۲۰۴۱۷	۱۰۰	۲۰۴	۲۱
پنبه	۷۰	۳۱۴۰	۲۱۹.۸	۱۰۰	۳۱۵۰	۳۱۵	۱۰۰	۱۰۰	۳۱۵۰	۱۰۰	۳۱۵	۱۰۰
ذرت دانه‌ای	۳۰۰	۷۳۶۸	۲۲۱۰	۸۰۹	۷۵۸۶	۶۱۳۷	۸۰۹	۱۰۰	۷۵۸۶	۱۰۰	۶۱۳۷	۱۰۰
گوچه فرنگی (فضای باز)	۳۵۰	۳۰۰۰۰	۱۰۵۰۰	۳۴۵	۳۸۰۵۸	۱۳۱۳۰.۰۱	۳۴۵	۱۰۰	۳۸۰۵۸	۱۰۰	۱۳۱۳۰	۱۰۰
پیاز	۳۳۸	۶۰۲۵۰	۲۰۳۶۵	۲۹۹	۵۷۱۴۰	۱۷۰۸۵	۲۹۹	۱۰۰	۵۷۱۴۰	۱۰۰	۱۷۰۸۵	۱۰۰
سایر	۱۰۵۲۲	۳۸۲۱۵	۴۰۲۰۹۸	۱۹۳۳۸	۳۰۰۴۱	۵۸۰۹۳۳۵۸	۱۸۰۰۰	۹۳	۲۹۰۰۰	۹۷	۵۲۲۰۰۰	۹۰

در راستای افزایش راندمان آبیاری و کاهش تلفات آب در استان یزد، اجرای سیستم‌های نوین آبیاری در محصولات زراعی به شرح جدول ۳ ارائه شده است. با توجه به این جدول، در سال ۱۴۰۰-۱۴۰۱ سطح اجرای سیستم‌های نوین آبیاری معادل ۱۱۴۴ هکتار بوده است که طبق برنامه در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ باید به سطح ۱۶۳۰ هکتار می‌رسید. درصد تحقق اجرای سیستم‌های نوین آبیاری در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به میزان ۳۰ درصد بوده است.

جدول ۳- وضعیت و سطح اجرای سیستم‌های آبیاری نوین در استان یزد (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)			
محصولات	سطح اجرا (هکتار)		درصد محقق شده
	سال ۱۴۰۰-۰۱	سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)	سال ۱۴۰۱-۰۲
محصولات زراعی	۱۱۴۴	۱۶۳۰	۳۰ درصد

در جدول ۴ میزان مصرف کودهای ازته، فسفره و پتاسه در برنامه و میزان تحقق آن در استان یزد در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲ ارائه شده است. با توجه به تخصیص صورت گرفته، میزان مصرف کودهای مختلف در محصولات متفاوت زراعی طبق برنامه بوده است.

با توجه به اهمیت ارزیابی‌های ویژگی خاک، توپوگرافی منطقه و کیفیت آب آبیاری در طراحی سامانه‌های آبیاری، ارائه تناسب اراضی در کشت محصولات متفاوت زراعی نقش بسیار مهمی دارد. بر این اساس در جدول (۵) سطح زیر کشت محصولات زراعی در اراضی S^۱-S^۳ مبتنی بر سامانه تناسب اراضی و درصد تحقق آن در استان یزد در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ ارائه شده است. با توجه به این جدول سطح زیر کشت محصولات متفاوت با سامانه تناسب اراضی انطباق قابل قبولی داشته است. کمترین درصد تحقق متعلق به سطح زیر کشت کلزا معادل ۷۱.۴ درصد بوده است.

جدول ۴- مقادیر کودهای مصرفی در برنامه و میزان تحقق آن در سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲ برای استان یزد

نوع محصول	سال ۱۴۰۰-۰۱			سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)				سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)			
	کود ازته (کیلوگرم در هکتار)	کود فسفره (kg/h)	کود پتاسه (kg/h)	کود ازته (kg/h)	کود فسفره (kg/h)	کود پتاسه (kg/h)	کود ازته (kg/h)	درصد تحقق	کود فسفره (کیلوگرم در هکتار)	درصد تحقق	کود پتاسه (کیلوگرم در هکتار)
گندم آبی	۲۷۳	۱۵۰	۱۲۰	۳۵۲	۱۷۲	۱۳۵	۳۵۲	۱۰۰	۱۷۲	۱۰۰	۱۳۵
جو آبی	۲۶۸	۱۱۸	۱۰۰	۳۰۰	۱۱۸	۱۱۰	۳۰۰	۱۰۰	۱۱۸	۱۰۰	۱۱۰
یونجه	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
نخود آبی	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
کلزا	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
ذرت علوفه‌ای	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
سیب زمینی	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
پنبه	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
ذرت دانه‌ای	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
پياز	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
سایر (سبزی و صیفی و...)	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

جدول ۵- سطح زیر کشت محصولات مختلف زراعی در اراضی S^۱-S^۳ مبتنی بر سامانه تناسب اراضی در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲

نوع محصول	سطح کل کشت شده	براساس سامانه تناسب اراضی (۱۴۰۱-۱۴۰۰)			سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)		
		S ^۱ سطح	S ^۲ سطح	S ^۳ سطح	سطح کل S ^۱ تا S ^۳	درصد تحقق	S ^۱ سطح تا S ^۳
گندم آبی	۹۳۱۰	۳۲۵۹	۴۱۹۰	۱۸۶۲	۹۳۱۰	۹۹.۹۸	۹۳۰.۸
جو آبی	۲۷۰۰	۹۴۵	۱۲۱۵	۵۴۰	۲۷۰۰	۱۰۰	۲۷۰.۰
یونجه	۳۵۰۰	۱۲۲۵	۱۵۷۵	۷۰۰	۳۵۰۰	۸۸.۵۷	۳۱۰.۰
نخود آبی	۶۰	۲۱	۲۷	۱۲	۶۰	۱۰۰	۶۰
کلزا	۳۵۰	۱۲۲۵	۱۵۷.۵	۷۰	۳۵۰	۷۱.۴۳	۲۵۰
ذرت علوفه‌ای	۵۲۳	۱۸۳.۰۵	۲۳۵.۳۵	۱۰۴.۶	۵۲۳	۹۵.۶	۵۰۰
سیب زمینی	۶	۲.۱	۲.۷	۱.۲	۶	۸۳.۳	۵
پنبه	۷۰	۲۴.۵	۳۱.۵	۱۴	۷۰	۱۰۰	۷۰
ذرت دانه‌ای	۳۰۰	۱۰۵	۱۳۵	۶۰	۳۰۰	۱۰۰	۳۰۰
گوجه فرنگی (فضای باز)	۳۵۰	۱۲۲.۵	۱۵۷.۵	۷۰	۳۵۰	۱۰۰	۳۵۰
پياز	۳۳۸	۱۱۸.۳	۱۵۲.۱	۶۷.۶	۳۳۸	۱۰۰	۳۳۸
سایر (با ذکر نام)	۱۰۵۲۲	۳۶۸۲.۷	۴۷۳۴.۹	۲۱۰۴.۴	۱۰۵۲۲	۱۰۴.۵۴	۱۱۰۰۰

جدول ۶- درجه مکانیزاسیون کشاورزی (درصد)

سال ۱۴۰۰-۰۱	سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)	سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)	
استان یزد	درجه مکانیزاسیون کشاورزی (درصد)	درجه مکانیزاسیون کشاورزی (درصد)	درصد تحقق
استان یزد	۴۳	۴۵	۱۰۰

جدول ۷- وضعیت احداث گلخانه در برنامه و میزان تحقق آن در استان یزد (سال زراعی ۱۴۰۱-۰۲)

استان	سال پایه	هدف ۵ ساله	تحقق در سال ۱۴۰۱-۰۲	درصد تحقق
یزد	۲۱۱۶ هکتار	۲۱۹۱ هکتار	۱۲ هکتار	۱۶ درصد

جدول ۸- حجم آب مصرفی بخش کشاورزی (میلیون متر مکعب)

سال ۱۴۰۰-۰۱	سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)	سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)	
استان	حجم آب مصرفی (میلیون متر مکعب)	حجم آب مصرفی (میلیون متر مکعب)	درصد تحقق
استان یزد	۷۲۹	۸۵۲	۶۹۶.۷۷۳
			۸۱

جدول ۹- بهره وری آب (کیلوگرم بر مترمکعب)

سال ۱۴۰۰-۰۱	سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)	سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)	
نوع محصول	بهره وری آب (کیلوگرم بر مترمکعب)	بهره وری آب (کیلوگرم بر مترمکعب)	درصد تحقق
استان یزد- زراعی	۳.۱	۳.۶	۳.۵
استان یزد- باغی	۰.۶	۰.۶	۰.۶۷
استان یزد- گلخانه	۲۲	۲۲	۲۲
			۹۷
			۱۱۰
			۱۰۰

جدول ۱۰- تسطیح و یکپارچه سازی اراضی

سال ۱۴۰۰-۰۱	سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)	سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)	
نوع محصول	تسطیح و یکپارچه سازی (هکتار)	تسطیح و یکپارچه سازی (هکتار)	درصد تحقق
استان یزد- زهکشی باغات	۵۰	۹۰	۹۰
			۱۰۰

جدول ۱۱- ضریب نفوذ بذر گواهی شده (درصد)

نوع محصول	سال ۱۴۰۰-۰۱	سال ۱۴۰۱-۰۲ (طبق برنامه)	سال ۱۴۰۱-۰۲ (محقق شده)	درصد تحقق
گندم آبی	۵۰	۴۵	۴۵	۱۰۰
جو آبی	۲۰	۲۰	۲۰	۱۰۰
کلزا	۵۰	۷۰	۵۰	۷۰
ذرت علوفه‌ای	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
پنبه	۵۰	۵۰	۵۰	۱۰۰
ذرت دانه‌ای	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

برنامه‌های آموزشی و ترویجی اجرا شده در استان یزد

یکی از اهداف برنامه الگوی کشت اجرای فعالیت های ترویجی و آموزشی در راستای تدوین الگوی کشت می باشد که در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ تحقق اهداف برنامه با برنامه های پیشنهادی پیشرفت خوبی داشته و انطباق برنامه با اهداف متناسب بوده.

جدول ۱۲- فعالیت های آموزشی- ترویجی

عنوان فعالیت (تعداد)				فعالیت های آموزشی- ترویجی موضوعی و محصولی		
				سال ۱۴۰۰-۰۱	طبق برنامه ۱۴۰۱-۰۲	تحقیقی سال ۱۴۰۱-۰۲
اعزام تیم های یاوران تولید				۱۵	۸	۸
دوره های مهارت آموزی بهبود و ارتقای مهارت فنی				۱۲۷	۱۱۲	۶۹
روزهای مزرعه				۶	۲۴	۲۴
روز انتقال یافته های تحقیقاتی				۶	۵	۵
هفته انتقال یافته های تحقیقاتی				۰	۱	۱
دوره های ترویجی				۵۹۳	۱۹۵	۱۹۵
کارگاه ترویجی				۴۵	۷۲	۷۲
بازدیدهای ترویجی				۶۰	۴۷	۴۷
طرحهای تحقیقی- ترویجی				۸	۱۴	۱۴

۱۰۰	۶۲۱۵۶	۶۲۱۵۶	۷۴۹۲۶	ارتباطات انفرادی و چهره به چهره
-----	-------	-------	-------	---------------------------------

جدول ۱۳- فعالیت های رسانه ای جمعی و انفرادی

عنوان فعالیت	سال ۰۱-۱۴۰۰	طبق برنامه ۰۲-۱۴۰۱	تحقیقی سال ۱۴۰۱-۰۲	درصد تحقق	توضیحات
برنامه تلویزیونی	۳۵	۲۰۸۰	۴	۰.۱۹	دقیقه
شبکه برکت استان	۱۲۰۰	۴۶۸۰	۸۹۰	۱۹	دقیقه
برنامه رادیویی	۳۲	۳۱۲۰	□	۰	دقیقه
انیمیشن	۰	۴	۴	۱۰۰	دقیقه
فیلم آموزشی ترویجی	۱۸۰	۴	۴	۱۰۰	دقیقه
موشن گرافی	۰	۲	۲	۱۰۰	دقیقه
کلیپ	۰	۲۵	□	۰	دقیقه
اسلاید ویزن	۰	۲	۰	۰	عنوان
نشریه ترویجی	۰	۵	۰	۰	عنوان
دستنامه ترویجی	۲	۳	۳	۱۰۰	عنوان
دستورالعمل ترویجی	۲۷	۳	۱۳	۴۳۳	عنوان
بروشور ترویجی	۲۳	۱۰	۱۱	۱۱۰	عنوان
پوستر ترویجی	۵	۲۰	۱۰	۵۰	عنوان
پیامک	۱۵	۴۰	۴۰	۱۰۰	بسته
اپلیکیشن	۰	۲	۰	۰	عنوان
پادکست	۰	۱۰	۱۰	۱۰۰	عنوان
کال ستر	۱۲	۱۲	۱۲	۱۰۰	

جدول ۱۴- سازه های ترویجی

سازه های ترویجی				عنوان فعالیت (تعداد)
درصد تحقق	تحقیقی سال ۱۴۰۱-۰۲	طبق برنامه ۰۲-۱۴۰۱	سال ۰۱-۱۴۰۰	
۱۰۰	۱	۱	۰	مزارع نوآوری
۱۰۰	۲۸	۲۸	۲۶	سایت های ترویجی
۱۰۰	۲۳	۲۳	۱۵	کانون های یادگیری
۱۰۰	۵	۵	۲	کانون های جوانان روستایی و عشایری
۱۰۰	۳۵	۳۵	۱۰	مزارع الگویی
۱۰۰	۱۴	۱۴	۸	مکان های اجرای طرح های تحقیقی- ترویجی
۱۰۰	۲۹	۲۹	۱۲	رویدادها جشنواره ها و نمایشگاه ها

مسائل و مشکلات اجرای برنامه در استان یزد

- ۱- وجود طرح های کلان موازی در سطح استان
- ۲- عدم وجود انسجام سازمانی بین ادارات مختلف مرتبط با اجرای الگوی کشت
- ۳- عدم وجود هماهنگی بین بخش دولتی و بخش خصوصی
- ۴- عدم وجود باور علمی به اجرای الگوی کشت در سطح بخش های اجرایی
- ۵- پذیرش سخت الگوی کشت توسط کشاورزان
- ۶- وجود امکان دشوار تغییرات الگوی کشت در سطح استان به خاطر وجود باغ های متمرکز به عنوان بخش قابل توجهی از سطح زیر کشت (بیش از نیمی از مساحت سطح زیر کشت استان) و سرمایه گذاری های چندین ساله برای توسعه این باغات

توصیه های فنی ارائه شده

- ۱- برگزاری جلسات در بازه زمانی مشخص با سازمان جهاد کشاورزی استان در جهت بررسی و پیگیری برنامه اجرای الگوی کشت

- ۲- برگزاری جلسات هماهنگی با استانداری جهت یکپارچه سازی طرح های کلان مرتبط با الگوی کشت و ایجاد انسجام سازمانی بین بخش های تاثیر گذار در سطح استان
- ۳- استفاده از فناوری های نوین به خصوص فناوری اطلاعات در اجرایی کردن الگوی کشت
- ۴- بکارگیری ظرفیت موسسات تحقیقاتی و دانشگاهی در برنامه ریزی، اجرا و نظارت و ارزیابی الگوی کشت
- ۵- استفاده از ظرفیت بخش خصوصی به ویژه شرکت های دانش بنیان در فرآیند های اجرایی الگوی کشت
- ۶- توزیع مناسب نهاده ها و در نظر گرفتن برنامه های تشویقی اجرای الگوی کشت در مزارع

براساس مطالعه بررسی های انجام شده، محورهای اساسی جهت اجرای الگوی کشت در سطح استان موارد ذیل می باشد:

- جامع نگری در سطوح کلان و مبارزه با نگرش جزیره ای و تحلیل جامع سیستم ها
 - دانش محوری، استفاده از فناوری های نوین در کنار توجه به دانش بومی
 - توسعه زیرساخت ها به خصوص اجرای کاداستر و ایجاد بانک جامع اطلاعات کشاورزی
- راه حل اساسی در جهت رفع مشکلات تعیین و ارائه الگوی کشت و به عبارتی بهتر برنامه ریزی برای هر قطعه از اراضی و یا واحدهای بهره برداری کشاورزی است. با تعیین الگوی کشت می توان اهداف حداکثر بهره وری و عملکرد در کنار کنترل بازار، حفاظت از منابع پایه آب و خاک، عدالت اجتماعی و در نهایت پیگیری اهداف استراتژیک را پیگیری و به سرانجام رساند. تعیین الگوی کشت یعنی ارائه برنامه برای کشت سال آتی به طوری که حداکثر اهداف مورد نظر برآورده گردد. شکی نیست که ارائه این برنامه نیاز به تحلیل جامع سیستم از یک طرف و مدل سازی و شبیه سازی از طرف دیگر دارد. در این راستا وجود اطلاعات کافی نقشی مهم و اساسی را بازی می کند و هر قدر کمیت و کیفیت این اطلاعات بیشتر باشد قدرت، صحت و تنوع خروجی ها در فضای مدلسازی بیشتر خواهد شد. اطلاعات حاصل از طرح بانک جامع اطلاعات کشاورزی استان، می تواند اساس و پایه اطلاعات مورد نیاز برای ارائه یک الگوی کشت کارا و پربازده باشد به نحوی که تنوع اهداف این الگوی کشت مشکلات اساسی را از پیش پای توسعه پایدار بخش کشاورزی در استان و کشور بردارد. همچنین با استفاده از کلیه اطلاعاتی که توسط بانک جامع

فراهم می‌گردد:

- می‌توان الگوی کشت را با توجه به اهداف کوتاه مدت و بلند مدت (از قبیل افزایش تولید، خودکفایی در مورد محصولی خاص، اشتغال‌زایی، رفع سمیت خاک و ...) تعیین نمود.
- می‌توان مدل‌هایی را تعریف کرد که با در نظر گرفتن شرایط آب و هوایی (خشکسالی، نرمال یا ترسالی) و ویژگی‌های منطقه الگوی کشت مناسب را در سال پیش‌روی در اختیار قرار دهند.
- می‌توان امکان ثبت نام اینترنتی برای کشت را فراهم کرد و کشاورزان از بین انتخاب‌هایی که با توجه به الگوی کشت به آنها داده می‌شود، اقدام به کشت محصول نمایند.
- می‌توان میزان آبیاری و زمان آبیاری را با توجه به الگوی کشت به کشاورزان اعلام نمود و با کنتورهای هوشمند پایش و کنترل کرد و نهاده‌ها را با برنامه‌ریزی مدون و با رعایت اصول کشاورزی پایدار در اختیار کشاورزان قرار داد.
- می‌توان با استفاده از تصاویر ماهواره‌ای، داشتن اطلاعات تولید در سال‌های قبل و دانستن میزان سلامت گیاه، مدلی را تعریف نمود که میزان عملکرد را تخمین بزنند.
- می‌توان مناطق پربازده برای هر محصول را تعیین و اقدام به کشت مقرون به صرفه محصولات نمود.
- می‌توان مناطق کم‌بازده را شناسایی و دلایل را بررسی و راهکار ارائه نمود و در نهایت می‌توان محصول با کیفیت و ارگانیک متناسب با اهداف اجرای الگوی کشت ایجاد نمود.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

- در مجموع اجرای برنامه در سال اول اجرا در استان یزد با اهداف برنامه الگوی کشت ابلاغی قابل قبول ارزیابی می‌شود، برای تحقق بیشتر برنامه در سال‌های آتی اجرای الگوی کشت و در جهت رفع نواقص برنامه ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بایستی تلاش نمود. اصلاح و تحقق این برنامه نه تنها همت مدیران استانی را طلب می‌نماید، بلکه بایستی سیاستمداران و مسئولین محترم وزارت جهاد کشاورزی با همکاری نهادهای حاکمیتی و مجلس شورای اسلامی در خصوص تصویب قوانین حمایتی در زمینه الگوی کشت همکاری لازم را داشته باشند.

- در نهایت بایستی به این نکته اشاره شود که بیش از نیمی از مساحت استان یزد باغات مثمر می باشند که برای توسعه آن ها چندین سال هزینه و سرمایه گذاری شده است. لذا تغییر در برنامه های الگوی کشت بسیار دشوار و با ریسک و عدم پذیرش بیشتری همراه هستند. از طرف دیگر با توجه به خشکی اقلیم استان یزد، قطره قطره منابع آبی از اهمیت بالایی برخوردار است و لذا برنامه ریزی برای اجرای الگوی کشت بایستی به صورت دقیق فراهم گردد. در واقع عملکرد و به عبارتی بهتر تولید در واحد سطح به همراه برنامه ریزی بازار و سودآوری با طور قابل توجهی مد نظر قرار گیرد. بایستی به طور جایگاه استفاده از فناوری های مختلف نظیر مدلسازی ها و برنامه ریزی های الگوی کشت، فناوری های پایش و پیش بینی و جمع آوری داده، فناوری های مرتبط با تغذیه گیاه و ... بایستی کاملاً مشخص باشد.
- همچنین باتوجه به اینکه در استان یزد کارگروه مدیریت یکپارچه حوزه آبخیز در استانداری تشکیل شده و طی سال های گذشته سند بهره وری آب و برنامه سازگاری با خشکی و کم آبی در استان تهیه و تدوین گردیده، لذا به منظور عدم موازی کاری دستگاه های اجرایی و مرتبط با اجرای الگوی کشت، پیشنهاد می گردد که اجرای برنامه الگوی کشت در سال آینده به صورت یکپارچه و در قالب مدیریت جامع حوزه های آبخیز صورت گیرد.

جدول ۱۴- شاخص ها و درصد تحقق واقعی برنامه ابلاغی (٪) سال ۱۴۰۱-۰۲

شاخص	درصد تحقق واقعی برنامه ابلاغی (٪) سال ۱۴۰۱-۰۲
سطح زیر کشت	۹۵
عملکرد محصولات	۹۰
تولید	۸۵
سطح اجرای سیستم های آبیاری نوین	۳۰
میزان آب مصرفی	۸۱
بهره وری مصرف آب	۱۰۰
تسطیح و یکپارچه سازی	۱۰۰
درجه مکانیزاسیون کشاورزی	۱۰۰
ضریب نفوذ بذر گواهی شده	۵۵
احداث گلخانه	۱۶
سطح کل ۵۱ تا ۵۳	۹۰
کود از ته	۱۰۰

۱۰۰	کود فسفره
۱۰۰	کود پتاسه
۹۶	فعالیت های رسانه ای
۱۰۰	ظرفیت سازه های ترویجی
۱۰۰	فعالیت های آموزشی - ترویجی
۸۴	میانگین درصد تحقق شاخص ها

منابع

- سالنامه آماری سال ۱۴۰۰
- گزارش سیمای کشاورزی استان یزد-سازمان جهاد کشاورزی استان یزد
- گزارش سیمای اقتصادی استان یزد- سازمان جهاد کشاورزی استان یزد
- گزارش های پژوهشی مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان یزد

Monitoring report on the implementation of the program of the national cultivation model of agricultural products in Yazd province for the crop

Abstract

The purpose of monitoring the cultivation pattern program is to monitor, evaluate, modify, and update the expected expectations and the results obtained, and provide feedback to the agents who compile and implement the program, in order to eliminate its weaknesses and strengthen its strengths. and continuous monitoring of the proper implementation of the program in line with the determined approaches. In order to summarize and determine the degree of achievement of the main goals of the cultivation pattern program in Yazd province in the crop year ۱۴۰۲-۱۴۰۱, the realization coefficient index was used. So that in case of realization of any of the notified programs between ۹۰-۱۱۰٪, the realization factor is ۱, ۸۰-۱۲۰٪ realization factor is ۰.۸, ۷۰-۱۳۰٪ realization factor is ۰.۷. And in case of realization of less than ۳۰٪ of the notified program, the realization coefficient of ۰.۳ was awarded. The degree of realization of the plan in Yazd province regarding the cultivated area of important crops was ۹۵٪, the degree of realization of the plan regarding the performance of crops was ۹۰٪ and regarding the production of important crops this amount was ۸۵٪, the average percentage of realization of various indicators was ۸۴٪, which according to the year First, the implementation of the cultivation pattern can be an acceptable average.

Keywords: cultivation pattern, food security, resource sustainability.